

Anonimizuota versija

Vertimas

C-613/20 – 1

Byla C-613/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2020 m. lapkričio 18 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Landesgericht Salzburg (Zalcburgo apygardos teismas, Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. lapkričio 10 d.

Ieškovas:

CS

Atsakovė:

Eurowings GmbH

NUTARTIS

Landesgericht Salzburg (Zalcburgo apygardos teismas), kaip apeliacinės instancijos teismas <...> byloje, kurioje ieškovas yra CS, <...> <...>, o atsakovė *Eurowings GmbH*, <...> Diuseldorfas, <...> dėl 250,00 EUR sumos, priskaičiuojant palūkanas ir išlaidas, išnagrinėjęs ieškovo apeliacinį skundą dėl 2020 m. liepos 3 d. *Bezirksgericht Salzburg* (Zalcburgo apylinkės teismas) sprendimo <...>, nutarė:

I. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 [straipsnį] pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

I. Ar profesinės sąjungos inicijuotas oro vežėjo darbuotojų streikas, kuriuo siekiama, kad būtų patenkinti su darbo užmokesčiu ir (arba) socialinio draudimo teisėmis susiję reikalavimai, gali būti laikomas „ypatinga aplinkybe“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalį?

2. Ar taip yra bent jau tuo atveju, kai:

a) patronuojamosios bendrovės darbuotojai solidarizuojasi raginami streikuoti prieš patronuojančiąją bendrovę (Lufthansa AG) tam, kad palaikytų profesinės sąjungos keliamus patronuojančiosios bendrovės keleivių salono įgulos reikalavimus, ir

b) ypač jeigu streikas patronuojamojoje bendrovėje po patronuojančiojoje bendrovėje pasiekto susitarimo tampa „savarankiškas“, kai profesinė sąjunga dėl neaiškių priežasčių streiko nenutraukia, jį netgi pratęsia, o patronuojamosios bendrovės keleivių salono įgula į tokį raginimą atsiliepia?

3. Ar tam, kad būtų įrodyta ypatinga aplinkybė, pakanka skrydį vykdančio oro vežėjo teiginio, jog (**orig. p. 2**) profesinė sąjunga, nepaisydama to, kad patronuojančioji bendrovė patenkino reikalavimus, tęsė streiką be pagrindo ir galiausiai net pratęsė jo trukmę, ir kam tenka prisiimti riziką tuo atveju, jei faktinės bylos aplinkybės šiuo klausimu liko neaiškios?

4. Ar streikas atsakovės patronuojamojoje bendrovėje, apie kurį buvo paskelbta 2019 m. spalio 18 d. ir kuris turėjo vykti 2019 m. spalio 20 d. nuo 5.00 val. iki 11.00 val., bet galiausiai 2019 m. spalio 20 d. 5.30 val. spontaniškai buvo pratęstas iki 24.00 val., gali būti laikomas realiai nekontroliuojama aplinkybe?

5. Ar tokios priemonės, kaip alternatyvaus skrydžių tvarkaraščio parengimas ir skrydžių, kurių vykdymui nepakako turimos keleivių salono įgulos, pakeitimas kitų vežėjų vykdomais užsakomaisiais skrydžiais, ypatingą dėmesį skiriant sausumos keliais nepasiekiamoms paskirties vietoms ir atskiriant skrydžius Vokietijos vidaus maršrutais nuo skrydžių Europos vidaus maršrutais, laikytinos situaciją atitinkančiomis priemonėmis, atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad iš 712 skrydžių, kurie turėjo būti vykdomi tą dieną, turėjo būti atšaukti tik 158 skrydžiai?

6. Kokie reikalavimai taikytini skrydį vykdančio oro vežėjo pareigai įrodyti, kad buvo imtasi visų techniniu ir ekonominiu požiūriu įvykdytinų pagrįstų priemonių?

II. Ieškovo apeliacinio skundo nagrinėjimas sustabdomas, kol bus gautas Europos Sąjungos Teisingumo Teismas prejudicinis sprendimas.

MOTYVAI

1. Faktinės aplinkybės

Ieškovas rezervavo bilietą į atsakovės 2019 m. spalio 20 d. skrydį (skrydžio Nr. EW 8143) iš Zalcburgo į Berlyną (Tėgelį). Planuotas išvykimo iš Zalcburgo laikas buvo 21.05 val. Atvykimo į Berlyną laikas buvo numatytas 22.15 val. Atstumas tarp šių dviejų vietų yra mažesnis nei 1 500 km. Ieškovas negalėjo

išskristi, nes skrydį teko atšaukti dėl atsakovės keleivių salono įgulos streiko (neginčytina).

Streiką organizavo profesinė sąjunga UFO (*Unabhängige Flugbegleiterorganisation e. V.*). Streikas kilo vykstant kolektyvinėms deryboms su atsakovės patronuojančiąja bendrove (*Lufthansa AG*) (**orig. p. 3**). Siekdami pasistūmėti derybose ir padidinti spaudimą patronuojančiajai bendrovei, 2019 m. spalio 18 d. į streiką įsitraukė patronuojamųjų įmonių (*Sunexpress Deutschland, Lufthansa CityLine, Germanwings* ir *Eurowings*) darbuotojai. Streikas 2019 m. spalio 20 d. paveikė 712 atsakovės skrydžių. Iš pradžių iki vidurdienio (05.00 val.–11.00 val.) planuotas streikas tą pačią dieną buvo staiga pratęstas iki vidurnakčio. Dėl pratęsto laikotarpio neliko galimybės laikytis šiai dienai parengto skrydžių tvarkaraščio. Atsakovė dėl skrydžių tvarkaraščio pakeitimo turėjo atšaukti 158 skrydžius, įskaitant ir ieškovo skrydį.

2. Šalių reikalavimai ir argumentai

Ieškovas reikalauja sumokėti 250,00 EUR kompensaciją pagal Reglamento (EB) Nr. 261/2004 7 straipsnio 1 dalies b punktą, nes skrydis buvo atšauktas dėl keleivių salono įgulos streiko, už kurį yra atsakinga atsakovė. Anot ieškovo, šis streikas nebuvo ypatinga aplinkybė, kaip tai suprantama pagal (trumpai – Oro transporto keleivių teisių reglamento) 5 straipsnio 3 dalį; už jį veikia turi atsakyti atsakovė. Atrodo, kad streiką lėmė ir pačios atsakovės vykdomos restruktūrizavimo priemonės, nors ji galėjo laiku užkirsti jam kelią atitinkamomis derybomis ir susitarimais. Kolektyviniai ginčai priskiriami prie įprastos oro vežėjo veiklos. Vėliau įvykęs susitarimas rodo, kad atsakovė būtų galėjusi išspręsti ginčą, taigi, streikai buvo nulemti bendrovės vidaus sprendimų. Streikas buvo įprastos atsakovės veiklos dalis ir priklausė jos įtakos sričiai.

Atsakovė ginčijo teisę į kompensaciją ir teigė, kad skrydis atšauktas dėl ypatingų aplinkybių. 2019 m. spalio 14 d. streikas buvo paskelbtas tik bendrovėje *Lufthansa AG*, o 2019 m. spalio 18 d. į jį buvo įtrauktos ir patronuojamosios bendrovės, taigi ir atsakovė. Iš pradžių buvo skelbiama, kad streikas truks nuo 05.00 val. iki 11.00 val., ir tik 2019 m. spalio 20 d. profesinė sąjunga spontaniškai ir be išankstinio įspėjimo pratęsė jį iki vidurnakčio. Atsakovei apie tai pranešta tą pačią dieną 05.30 val., todėl pirmiau suplanuotam laikotarpiui parengtas nenumatytų atvejų skrydžių tvarkaraštis tapo nebeaktualus. Nagrinėjamo skrydžio dieną atsakovė, panaudojusi kitų vežėjų užsakomuosius skrydžius, negalėjo įvykdyti tik 158 skrydžių iš 712 paveiktų skrydžių ir ėmėsi visų prieinamų priemonių; pakaitinis skrydžių tvarkaraštis buvo parengtas siekiant kuo mažesnio neigiamo poveikio visiems keleiviams. *Lufthansa AG* (**orig. p. 4**) 2019 m. spalio 18 d. nusileido ir paskelbė apie darbo užmokesčio padidinimą 2 %. Įspėjamieji streikai *Lufthansa* buvo atšaukti, o prieš atsakovę buvo toliau streikuojama, nors tam nebuvo pagrindo. Taigi streikas nebuvo įprastos oro vežėjo veiklos dalis ir atsakovė negalėjo jo kontroliuoti; ypač atsižvelgiant į tai, kad streiko masto padidinimas ir jo laikotarpio pratęsimas atsakovei buvo neišvengiama ypatinga aplinkybė.

3. Procesas pagrindinėje byloje

Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinio reikalavimus. Remdamasis jau nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, teisiniu požiūriu teismas nusprendė, kad skrydžio atšaukimą lėmęs streikas laikytinas ypatinga aplinkybe, kaip tai suprantama pagal Oro transporto keleivių teisių reglamento 5 straipsnio 3 dalį, kurios atsakovė negalėjo kontroliuoti. Nepaisant to, kad *Lufthansa AG*, kaip patronuojančioji bendrovė, parodė gerą valią, streikas ne tik nebuvo nutrauktas, bet dar ir padidintas jo mastas. Atsakovė, būdama *Lufthansa AG* patronuojamąją bendrovę, negalėtų sudaryti patronuojančiajai bendrovei privalomo susitarimo. Nors streiko mastas buvo staiga padidintas, atsakovė spėjo parengti nenumatytų atvejų skrydžių tvarkaraštį. Prasidėjus streikui atsakovė negalėjo sukontroliuoti staiga pratęsto jo laikotarpio. Nors šią dieną streikas paveikė 712 skrydžių, atsakovei pavyko susitvarkyti atšaukiant tik 158 skrydžius, t. y. tik tiek, kiek tai buvo neišvengiama.

Dėl šio sprendimo ieškovas pateikė apeliacinį skundą, kuriame nurodo, kad pirmosios instancijos teismas padarė teisinio vertinimo klaidą. Apeliaciniu skundu ieškovas siekia, kad būtų patenkinti visi ieškinio reikalavimai.

<...>

Landesgericht Salzburg, kaip apeliacinė instancija, turi priimti sprendimą dėl šio apeliacinio skundo[.] <...>

Be to, *Landesgericht Salzburg*, kaip apeliacinės instancijos teismas, nagrinėja dar 4 bylas, kuriose ieškovai reikalauja kompensacijų remdamiesi tokiomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis. Tiesa, tais kitais atvejais ieškiniai pirmojoje instancijoje buvo patenkinti. *Eurowings GmbH*, kuri yra atsakovė ir nurodytose bylose, pateiktuose apeliaciniuose skunduose prašo ne tik pakeisti sprendimus atmetant ieškinius, bet ir, jei šis prašymas nebūtų tenkinamas, pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus dėl streiko, kaip ypatingos aplinkybės. (orig. p. 5)

Teisinis vertinimas

4. Teisinis pagrindas

Pagal Oro transporto keleivių teisių reglamento 5 straipsnio 3 dalį skrydį vykdančias oro vežėjas neprivalo mokėti kompensacijos pagal 7 straipsnį, jei gali įrodyti, kad skrydis buvo atšauktas dėl ypatingų aplinkybių, kurių nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų priemonių.

Oro transporto keleivių teisių reglamento 14 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad skrydžius vykdančių oro vežėjų prievolės turėtų būti ribojamos arba jiems turėtų būti taikomos išimties tais atvejais, kai įvykio priežastis yra ypatingos aplinkybės, kurių nebūtų buvę galima išvengti net ir imantis visų pagrįstų

priemonių. Tokios aplinkybės gali susidaryti, be kita ko, dėl streikų, turinčių įtakos skrydį vykdančio oro vežėjo veiklos vykdymui.

5. Prejudiciniai klausimai

Byloje C-195/17 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nurodė, kad ypatingomis aplinkybėmis, kaip jos suprantamos pagal Oro transporto keleivių teisių reglamento 5 straipsnio 3 dalį, gali būti laikomi tie įvykiai, kurie dėl savo pobūdžio ar atsiradimo priežasčių nėra būdingi įprastai oro vežėjo veiklai ir kurių jis realiai negali kontroliuoti. 14 konstatuojamojoje dalyje nurodytos aplinkybės nebūtinai automatiškai yra atleidimo nuo pareigos mokėti kompensaciją pagrindai. Kiekvienu atveju reikia vertinti, ar jos atitinka kumuliacines sąlygas, t. y. kad įvykiai dėl savo pobūdžio ar atsiradimo priežasčių nėra būdingi įprastai oro vežėjo veiklai ir oro vežėjas jų realiai negali kontroliuoti. Atsižvelgiant į reglamento tikslą užtikrinti aukštą keleivių apsaugos lygį, sąvoka „ypatingos aplinkybės“ turi būti aiškinama siaurai. Tam, kad vertinimas nebūtų saistomas atitinkamos valstybės narės darbo ir kolektyvinių sutarčių teisės nuostata, vertinant streiką neturi būti atsižvelgiama į tai, ar streikas remiantis taikytina nacionaline teise yra teisėtas. Įmonių restruktūrizavimas ir reorganizavimas yra įprastos jų valdymo priemonės. Pagal šį sprendimą dėl netikėto pranešimo apie planuojamą įmonės restruktūrizavimą kilus atitinkamo oro vežėjo darbuotojų laukiniam streikui pasireiškia įprastai atitinkamo oro vežėjo veiklai būdinga rizika. **(orig. p. 6)**

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas į pateiktą prejudicinį klausimą atsakė, kad Reglamento (EB) Nr. 261/2004 5 straipsnio 3 dalis, siejama su jo 14 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinama taip, kad reikšmingos orlaivių įgulų narių dalies spontaniškas neatvykimas į darbą („laukinis streikas“), kaip antai nagrinėjamas pagrindinėse bylose, dėl to, kad skrydžius vykdančias oro vežėjas netikėtai pranešė apie įmonės restruktūrizavimą, po to, kai raginimą paskelbė ne įmonės darbuotojų atstovai, bet spontaniškai patys darbuotojai, į darbą neatvykę dėl laikinojo nedarbingumo, nepatenka į sąvoką „ypatingos aplinkybės“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą.

Vis dėlto Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dar neteko nagrinėti situacijos, kuriai didelę įtaką darė bendrovių grupės mastu susiklosčiusios aplinkybės. Taigi kyla klausimas, ar įprastos oro vežėjo veiklos dalis yra tai, kad patronuojamosios bendrovės darbuotojai solidarizuojasi raginami streikuoti profesinės sąjungos prieš patronuojančiąją bendrovę tam, kad palaikytų profesinės sąjungos keliamus patronuojančios bendrovės keleivių salono įgulos reikalavimus, susijusius su darbo užmokesčiu, ir kokia tokio streiko trukmė laikytina įprasta. Šis klausimas visų pirma kyla tuo atveju, kai streikas patronuojamojoje bendrovėje po profesinės sąjungos susitarimo su patronuojančiąją bendrove tampa „savarankiškas“, kai profesinė sąjunga UFO dėl neaiškių priežasčių streiko nenutraukia, jį netgi pratęsia, o keleivių salono įgula į tokį raginimą atsiliepia.

Iš Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-315/15 27 ir 28 punktų matyti, kad „ypatingomis aplinkybėmis“ gali būti laikomi įvykiai, kurie dėl savo pobūdžio ar

atsiradimo priežasčių nėra būdingi įprastai oro vežėjo veiklai ir oro vežėjas jų realiai negali kontroliuoti; turi būti įvykdytos abi šios sąlygos. Remdamasis atsakymų į prejudicinius klausimus tarpusavio sąsaja, apeliacinės instancijos teismas daro išvadą, kad galimybė realiai kontroliuoti svarbi ne tik pasekmių išvengimui imantis tinkamų priemonių, bet ir siekiant atskirti, ar tam tikri įvykiai tebėra įprasto atitinkamo oro vežėjo veiklos dalis.

Panašu, kad Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-315/15 27 ir 28 punktai įrodinėjimo pareigos klausimą leidžia aiškinti taip, kad skrydį vykdančio oro vežėjas turi įrodyti ne tik ypatingų aplinkybių buvimą, bet ir tai, kad ypatingų aplinkybių jokių atveju nebūtų buvę galima išvengti imantis situaciją atitinkančių priemonių. Tai turi būti tokios priemonės, kurias atitinkamų ypatingų aplinkybių susiklostymo metu šis oro vežėjas visų pirma techniškai ir ekonomiškai gali įvykdyti. Vis dėlto, be to, kas jau minėta, dar nebuvo atsakyta į klausimą, ar, atsižvelgiant į nurodytą pareigą pateikti argumentus (**orig. p. 7**) ir įrodyti, pakanka atsakovės tvirtinimo, jog profesinė sąjunga nepaisant to, kad patronuojančioji bendrovė patenkino reikalavimus, toliau ragino streikuoti ir netgi padidino streiko mastą. Šiuo klausimu, atrodo, verta paminėti ieškovo kritiką, kad atsakovė nieko nenurodė dėl streiko turinio ir atsakovės darbuotojų reikalavimų.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, oro vežėjos atsakovės pareigai pateikti argumentus ir įrodyti negali būti keliami pertekliniai reikalavimai. Ši pareiga taip pat negali būti tokia plati, kad apimtų bet kokių galimų oro vežėjui abstrakčiai priskiriamų priežasčių, kurios leistų profesinei sąjungai ir streikuoti paragintiems darbuotojams nenutraukti streiko, paneigimą. Tuo atveju, jei streikas pradėdamas dėl užstrigusių kolektyvinių derybų, tačiau pagaliau pasiekiamas susitarimas, nėra pagrindo tęsti streiką ir jį išplėsti, jei byloje nepaaiškėja jokių atsakovei priskirtinų streiko priežasčių.

Dėl patronuojančiosios bendrovės ir atsakovės, kaip jos patronuojamosios bendrovės, nustatyto streiko valdymo galima teigti, kad atšaukus 712 skrydžių per vieną dieną neišvengiamai nebegali būti vykstama visais maršrutais, todėl reikia nustatyti prioritetus. Taigi vykdamą tokį pertvarkymą iš esmės gali būti nustatomi prioritetai, kaip tai padarė atsakovė, nurodžiusi, kad siekia kuo mažesnio neigiamo poveikio visiems keleiviams. Ieškovas ginčijo tokį požiūrį nenurodydamas motyvų; galiausiai pertvarkius skrydžių tvarkaraštį buvo atšaukti tik 158 skrydžiai.

<...>